

OM FORSKINGSOMTALEN

Forskningsomtalen er laget av Folkehelseinstituttets område for helsetjenester, i et samarbeidsprosjekt med Kunnskapskommunen Helse Omsorg Vest. Omtalen skal være til støtte for beslutningstakere i kommunenes helse- og omsorgstjenester.

Kunnskapskommunen
Helse Omsorg Vest

FORSKNINGSOMTALE

Kunnskapsgrunnlaget om effekten av kommunikasjonstrening for voksne med alvorlig utviklingshemming er mangelfullt.

Det er ikke nok forskning av god metodisk kvalitet for å si om kommunikasjonstrening bedrer kommunikasjon for voksne med alvorlig utviklingshemming. Det viser en systematisk oversikt fra 2012.

Bergen kommune ønsket å vite mer om effekten av logopedi for ulike diagnoser. Denne forskningsomtalen omhandler forskning på personer med alvorlig utviklingshemming og inngår i en mini-metodevurdering som ser på logopedi som nødvendig helsehjelp.

HOVEDBUDSKAP

Den systematiske oversikten vurderte tiltak for å bedre kommunikasjonen for voksne med utviklingshemming.

Resultatene viser at:

- Det er usikkert om ulike former for samhandling for voksne med utviklingshemming bedrer kommunikasjonsferdigheter.
- Det er usikkert om ulike tiltak for å forbedre talelyder for voksne med utviklingshemming bedrer kommunikasjon.
- Det er usikkert om ulike former for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) for voksne med utviklingshemming bedrer meningsfull kommunikasjon.

Den systematiske oversikten hadde flere metodiske svakheter i utførelsen og alle de inkluderte primærstudiene hadde svak metodisk kvalitet. Det betyr at det er nødvendig med mer forskning for å si om tiltaket har effekt eller ikke har effekt, tross at noen av de inkluderte studiene viste positive funn for noen av deltakerne

BAKGRUNN

Logopeder utreder og jobber med mennesker som har ulike former og alvorlighetsgrader av kommunikasjonsvansker. Eksempler på kommunikasjonsvansker er stemmevansker, språk- og talevansker, svelgevansker og taleflytvansker slik som stamming eller løpsk tale. Logopedi kan bidra til å utvikle eller gjenvinne viktige funksjoner ved medfødt eller ervervet sykdom, og vurderes i disse tilfellene som nødvendig helsehjelp.

Personer med utviklingshemming utgjør en mangfoldig gruppe med ulike utfordringer knyttet til språk, tale eller kommunikasjon. Disse utfordringene kan i mange tilfeller føre til forverret fysisk og mental helse. Å undersøke virkningen av logopedi for denne gruppen kan derfor være av stor betydning.

I kommune-Norge har logopedi primært vært organisatorisk knyttet til de pedagogiske tjenestene og vært gitt etter opplæringsloven. Samtidig vil logopedi være nødvendig for en del personer med behandlings- og rehabiliteringsbehov og kan da også inngå som helsehjelp etter helse- og omsorgstjenesteloven. Det vil da være en tjeneste kommunen har plikt til å sørge for. Bergen kommune har organisert logopeder sammen med øvrige rehabiliteringstjenester, med mål om å sikre innbyggerne et mer helhetlig og tverrfaglig rehabiliteringstilbud.

HVA ER DENNE INFORMASJONEN BASERT PÅ?

Den systematiske oversikten inkluderte tre randomiserte kontrollerte studier (RCT) og syv innendeltakerstudier (single-case experimental design, SSED). Sistnevnte studiedesign karakteriseres ved at den enkelte deltaker fungerer som sin egen kontroll, dvs personen sine tidligere målinger blir sammenlignet med hverandre i stedet for sammenlignet med en kontrollperson. De inkluderte studiene var fra Storbritannia, USA og Israel. Deltakerne i ni av studiene var personer med alvorlig utviklingshemming, og den siste studien inkluderte personer med svært alvorlige lærevansker. Det var totalt 108 voksne deltakere, hvorav den minste studien hadde én deltaker og den største 36 deltakere. Sistnevnte var matchede par av omsorgsperson og person med kommunikasjonsproblemer. Kun halvparten av studiene oppga varigheten av tiltakene. Der det ble rapportert varte tiltakene fire uker til seks måneder. Antall sesjoner varte mellom åtte og 50 ganger med en varighet mellom 15 minutter og en time. Tre studier oppga at tiltaket var gitt av logoped. I de resterende studiene var tiltaket gitt av noen med 3 år eller lengre utdanning (profesjon var ikke spesifisert). Studiene var publisert mellom 1981 og 2019.

Fire studier med totalt 57 deltakere vurderte ulike former for samhandling, for eksempel «Individual sensory environments», gruppetrening med ulike strategier, intensiv samhandling og direkte eller indirekte tilnærminger. To av de fire studiene var RCTer. Alle studiene hadde lav metodisk kvalitet, og vi kan derfor ikke si med sikkerhet om tiltakene hadde effekt, selv om alle studiene rapporterte om økt sosialisering og kommunikasjon.

To studier, hvorav én var en RCT, vurderte tiltak gitt av logoped for å forbedre talelyder. Det var totalt 15 i studiene. Begge studiene hadde lav metodisk kvalitet, og vi kan derfor ikke si med sikkerhet om tiltakene hadde effekt, selv om begge studiene rapporterte bedret artikulasjon.

Fire studier vurderte ulike former for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Tre studier brukte Picture Exchange Communication System (PECS) og en studie brukte Aided Language and Stimulation (ALS). Det var totalt 28 deltakere og alle deltakerne var sin egen kontroll. Alle studiene viste forbedring i meningsfull kommunikasjon for noen av deltakerne. Studiene hadde imidlertid lav metodisk kvalitet, og vi kan derfor ikke si med sikkerhet om tiltakene hadde effekt, selv om alle studiene rapporterte om bedret artikulasjon og kommunikasjon.

OM DENNE FORSKNINGSMOTALEN

Bibliotekar gjennomførte søk etter systematiske oversikter i september 2023. Søket ble utført i syv helsefaglige litteraturl databaser, og forskere og oppdragsgiver var med i planleggingen av søket. I søket brukte vi søkeord for ulike typer logopedi (for eksempel speech therapy, speech pathology, swallowing therapy eller voice therapy) og søkene ble tilpasset den enkelte litteraturl databasen.

Vi gikk gjennom 3239 unike referanser og vurderte 180 av dem i fulltekst. De seks mest oppdaterte og relevante systematiske oversiktene ble vurdert for metodisk kvalitet. I samarbeid med oppdragsgiver valgte vi hvilke systematiske oversikter som skulle omtales. Når vi oppsummerer studier og presenterer resultatene er det viktig å formidle hvor stor tillit vi kan ha til at resultatene gjenspeiler virkeligheten. Tilliten til resultatene kan være høy, middels, liten, eller svært liten. Jo høyere tillit, jo sikrere kan vi være på at effekten av et tiltak er riktig anslått. Hvis vi har svært lav tillit til resultatene kan vi ikke si om hvorvidt tiltaket er effektivt eller ikke. Vi skriver derfor at vi er usikre.

Omtalen er skrevet av Lillebeth Larun og Patricia SJ Jardim, søket er utført av Ingvild Kirkehei, alle fra område for helsetjenester i Folkehelseinstituttet. Forskningsomtalen er gjort på oppdrag fra Bergen kommune, Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg. Denne forskningsomtalen er en av tre forskningsomtaler som inngår i en mini-metodevurdering som skal brukes i arbeidet med å evaluere vedtatte kriterier for tildeling og prioritering av logopediltak.

KILDE

[Wood S, Standen P. Is speech and language therapy effective at improving the communication of adults with intellectual disabilities?: A systematic review. Int J Lang Commun Disord 2021;56\(2\):435-50. DOI: 10.1111/1460-6984.12601](#)